

Postpozitivistický vs. Interpretativní

EMH, 3. 5. 2020

Jaroslav Hála a následně Anna Pálová mě poprosili o dodání zdrojů k mému rozlišení tzv. postpozitivistické tradice v kvalitativním výzkumu na jedné straně a tzv. interpretativní tradice v kvalitativním výzkumu na straně druhé. Myslela jsem si, že to bude úkol na pár (desítek) minut, ale překvapilo mě, že nikoli. V knihách, které mám doma, jsem podobné rozlišení nenašla (je možné, že v jinonících bych to dohledala, protože část knihovny mám tam), stejně tak jsem nepochodila při hledání článků. Relativně běžně se jako dva póly popisují pozitivismus na straně jedné a postpozitivismus na straně druhé s tím, že jeden je asociován více s kvantitativním výzkumem a druhý s kvalitativním výzkumem. Interpretativismus je pak používán samostatně, případně jako ekvivalent pro post-pozitivismus.

Co z toho vyplývá pro mě? Pro mě osobně z této situace plyne výzva dál se pít po tom, jestli je podobné rozlišení kodifikováno ještě jinde než v mých diskuzích s kolegy/němi, kde funguje jako nějaká „tacit knowledge“ (něco, o čem všichni nějak vědí, na čem se shodují a nikdo to neproblematizuje). Jsem celkem přesvědčená, že jde o funkční rozlišení, ale v tuto chvíli to bohužel neumím podpořit žádným externím textem. V následujících měsících budu tuto otázku nadnášet při různých setkáních s kolegy/němi a vracet se k ní při četbě aktuálních článků týkajících se metodologie. Doufám, že Vaším kolegům/yním budu v následujícím roce schopná poskytnout nějaké rigorózní rozlišení...

Co z toho ale nyní vyplývá pro vás? V zásadě dvě možnosti...

- 1) Nebudete toto rozlišení používat a budete se držet kategorizace z učebnice.
- 2) Budete ho používat i s tím vědomím, že není kodifikováno v učebnicích.

K tomu, k jaké variantě se přiklonit, dodávám vysvětlení, jak tato kategorizace vznikla. Jedním z definičních znaků kvalitativního výzkumu je podle učebnic různorodost, kterou vnímám i v praxi – ve výzkumech mých kolegů/ů nebo v konferenčních příspěvcích. Tahle různorodost se dá popisovat prostřednictvím různých „řezů“: klasickými „řezy“ jsou ontologické a epistemologické zakotvení, případně rozdílnost výzkumných designů. Výrazným řezem jsou pro mě osobně různá pravidla pro analýzu v kvalitativním výzkumu a obecněji řečeno pro „kvalitu“, na základě kterých rozlišuji dvě tradice postpozitivistickou a interpretativní. Zatímco postpozitivistickou perspektivu vnímám jako silněji svázanou s odkazem pozitivizmu (spojeným s relativně jasným plánem výzkumu a pevnými pravidly pro analýzu dat a obecně s tím, jak si vědu většina lidí představuje), interpretativní tradice je pro mě daleko volnější (je zde menší důraz/tlak na specifikaci charakteristik komunikačních partnerů, nevyžaduje se křížové kódování...). Není to pro mě žádné „akademické“ dělení, které bych si vymyslela na základě teorie, toto opravdu nějak pozoruji. A je samozřejmě otázka, odkdy (ve smyslu od jakých znaků a od jaké míry jejich intenzity) dává smysl mluvit o samostatné tradici. Pro přesnost dodávám, že já „jedu“ víc v interpretativní tradici.

Děkuji za inspirativní podnět a také za pochopení.